

Een vertrouwd geluid

Overweging 17 februari 2013 – Bert van der Meer

*“... voor Saul bracht Davids harpspel troost en inspiratie.
Ga eens voor jezelf na, als je een geluid vaker hoort:
wat betekent dit geluid voor me,
is dit een geluid dat ik kan verwelkomen,
waaraan ik troost kan hebben, inspiratie kan vinden,
vertrouwen kan ontlenen,
kan ik het maken tot een vertrouwd geluid ...”*

Lector: Dorien Gransjean

1e zondag in de 40 dagenserie "De onstuitbare kracht van het goede"

Eerste lezing: 1 Samuel 14-23, David verdrijft de kwade geest van Saul

Tweede lezing: Romeinen 10, 8-13

Derde lezing: Lucas 4, 1-13

Welkom en inleiding

Welkom allemaal op zondag 17 februari in de Duif in Amsterdam.

Ik vind het fijn om weer eens voor te gaan.

Dorien en ik gaan voor in deze viering van Schrift en Tafel en de muziek komt vandaag van gitariste Vera Borisovskaya. Ik heb Vera leren kennen bij de inwijding van een piano, een familiestuk, op het kantoor van mijn broer, in Amsterdam, vlakbij de Arena. Ik speelde wat Hollandse cabaretliedjes op de piano, Vera speelde Russische liederen op de gitaar en ze zong er ook bij en er was borrel en gezelligheid. Daar vertelde ik dat ik wel eens een musicus nodig had en Vera vertelde dat ze wel interesse had om hier te spelen. En zo is het gekomen. Een bijzonder welkom dus aan Vera die in deze dienst voor ons speelt.

De winter is geweken, we hebben, hoop ik, afgelopen week de laatste sneeuw gehad. Toen ik gisterochtend mijn loopje deed in de Zeevang polder ten noorden van Edam zag ik op schaduwplekken de laatste sneeuw en het laatste ijs van deze winter.

De 40-dagentijd is aangebroken, de voorbereidingstijd voor Pasen, tijd voor verstillen en bezinning, leeg maken van onszelf, ruimte maken, om iets nieuws te laten ontstaan. Het thema van deze Vastenserie is "de onstuitbare kracht van het goede".

Er is iets niet kapot te krijgen en dat is het goede. Wij geloven dat het leven uiteindelijk goedaardig is. Welke ellende ons ook overkomt, of er een meteoriet boven je stad onploft, zoals gisteren in het Russische Tsjeliabinsk, hoe erg de wereld er ook aan toe is, altijd weer breekt er een kracht door, onstuitbaar. Dat is de kracht van het goede en het zachte en het liefdevolle. Die kracht zit in ons, zit in anderen, en zit in het leven.

In zes zondagen gaan we naar Palmzondag en daarna komt de goede week. In de folder van de vastentijd en Pasen, die u achterin de kerk vindt, is te lezen welke thema's we aansnijden in de komende tijd. De rode draad die u daarin kunt herkennen is de onstuitbare kracht van het goede. En alle voorgangers komen aan bod, met uitzondering van Helma, die de komende tijd in Frankrijk huist, maar met toevoeging van Catrinus die als vaste voorganger afscheid heeft genomen. Veelkleurig en rijk dus. En dat in de vastentijd...

Vandaag is de eerste zondag van de 40 dagen tijd en het thema van vandaag is: "een vertrouwd geluid". Een vertrouwd geluid kan van van alles zijn, maar wat het doet is dat het je direct terug brengt: thuis of in een dierbare herinnering.

We hebben vandaag een lezing over Saul en David, waarin muziek een sleutelrol speelt. We hebben een lezing uit de brief aan de Christenen van Rome waarin is aangegeven voor wie God nou eigenlijk bestemd is, want daarover waren de meningen nogal verdeeld. En we lezen het Lucas evangelie waarin Jezus na 40 dagen vasten in de woestijn wordt beproefd door de Duivel zelf.

Ik ga er muziek van proberen te maken vandaag!

Overweging

Een vertrouwd geluid stelt je op je gemak.

Saul had zich niet aan een opdracht gehouden die hij van de Eeuwige had gekregen. Het gevolg was dat hij door de profeet Samuel werd terechtgewezen en een boze geest kreeg, zoals de lezing zegt. Het zit hem nogal tegen dus. Ik ken ook situaties waarin ik me van God en iedereen verlaten voelt, alleen en mislukt. Aan het hof van Saul doet daarop een van de hovelingen de suggestie om iemand te zoeken die lier speelt, een harp uit de oudheid, en David wordt gevonden. En als David speelt, dan wijkt de kwade geest van Saul. Dan is hij in staat om in het moment te zijn, met de muziek, niet in zijn eigen, neerslachtige gedachten. En het blijkt een goed medicijn: steeds als hij geplaagd wordt door de kwade geest wordt David gevraagd te spelen.

En hij raakt gesteld op David. En steeds als David speelt, komt hij weer tot zichzelf, voelt hij zich beter, gaat opnieuw in zichzelf geloven. Dat is de kracht van het goede die telkens, ook hier, weer doorbreekt.

Rol van de muziek

Bij de voorbereiding voor deze dienst spraken we hier ook over en iemand zei: dat is wel mooi, die afleiding die Saul krijgt door het spel van David, maar hij zal toch met de kwestie moeten dealen. En ik denk dat dat zo is. Ik wil alleen nu even de aandacht richten op de rol van de muziek. Die bracht hem dichter bij zichzelf.

Een lier is een ouderwets soort harp, een tokkelinstrument met snaren, net als de gitaar van Vera. Om je te realiseren wat het effect is op Saul van het bespelen van de lier, moeten we ons eerst realiseren hoe stil het was in de tijd van Saul. Er waren geen vliegtuigen, treinen en auto's, er was geen radio of televisie, geen computers, er waren bijna geen muziekinstrumenten. En kennelijk was het heel bijzonder dat iemand goed een lier kon bespelen, want zelfs aan het hof was er kennelijk geen lierspeler aanwezig. In die situatie was het heel bijzonder om iemand te beluisteren die vaardig was in het bespelen van een lier. Een heel bijzonder geluid dat je ineens in een andere sfeer kon brengen. .

Bekend geluid

En na de eerste ervaring die Saul had met dat spel op de lier van David, wordt het een gewoonte waar Saul op gesteld is. Het wordt voor Saul een bekend geluid waaraan je vertrouwen kunt ontleen, een vertrouwd geluid. Houd dat even vast, daar kom ik later op terug.

De brief van Paulus aan de Christenen van Rome is een favoriet van me. En wel omdat het zo goed uitdrukt waar het om gaat. Ik zal u een beetje context geven: In de geloofsgemeenschap van Rome was

er herrie, tussen de Christenen die Jood waren, bij geboorte en Niet-Joden. De Joden hielden zich aan de spijswetten die ze vanuit hun traditie kenden en beschouwden de niet-Joden als tweederangs christenen, of erger: onwaardige christenen, omdat die dat niet deden. Als je het iets breder vertaalt is het de strijd tussen de rekkelijken en de preciezen. Paulus zegt daarover: niet je afkomst, niet je gebruiken, maar het vertrouwen dat je in God stelt bepaalt je geloof. Mijn schild ende betrouwen sijt Gij o God mijn Heer, zoals het 6e couplet van het Wilhelmus begint. Hoe groter je vertrouwen, hoe groter je geloof, en vice versa. Die echo klinkt uit de brief aan de Romeinen en is voor mij een vertrouwd geluid.

In het evangelie wordt Jezus na 40 dagen vasten en zwerven in de woestijn door de Duivel op de proef gesteld. En hij slaagt hierin glansrijk. Als 21e eeuwse mens heb ik wel wat praktische vragen over dit verhaal. Wie was erbij toen Jezus zwierf door de woestijn? En toen de Duivel het hem vroeg. En waarom staat er niet "Jezus vertelde hen een verhaal" maar is het verhaal opgeschreven vanuit het gezichtspunt van de alwetende verteller? In plaats van naarstig op zoek te gaan naar antwoorden op deze vragen had ik een andere gedachte: welke functie heeft dit verhaal?

Rolmodel

Om te beginnen beschrijft dit verhaal Jezus als een mentaal zeer sterk persoon, wat zijn status als uitverkorene bevestigt. Verder is Jezus ook een mens en dient in dit verhaal als rolmodel voor ons, in onze moeilijke situaties. Als we ons dus, zoals Saul in de 1e lezing, van God en iedereen verlaten voelen. Ook dan, of misschien wel juist dan, kun je als mens in staat zijn om beproevingen te doorstaan. Belangrijk hiervoor is de eerste zin: vervuld van de Heilige Geest.

Ik herinner me een conference van Herman Finkers. U weet wel, die cabaretier uit het Oosten des lands die zegt "in Almelo is heel wat te doen, een stoplicht springt op rood, een stoplicht springt op groen". In zijn eerste conference na zijn ziekte ("Na de Pauze, in 2007) vertelde hij dat hij wel wat vrienden had verloren in de periode dat hij het moeilijk had en hij was daar een beetje cynisch van geworden. Hij zei: op vrienden kun je niet vertrouwen. Op vijanden kun je vertrouwen, daar kun je van op aan. Je weet wat je aan ze hebt en ze zijn je trouw. Die wisseling van perspectief vond ik verrassend.

Verinnerlijkt

In die zin keek ik ook naar het Lucas-Evangelie. Ik geloof niet dat Jezus werkelijk in de verleiding was om in te gaan op het aanbod van de Duivel. Daarvoor was hij te vervuld van de Heilige Geest, dat was een heel vertrouwd geluid voor hem. Dat had hij zo verinnerlijkt dat een zogenaamde verleiding van voedsel, macht en roekeloosheid hem geen moment aan het wankelen bracht.

Ik ben eens nagegaan welke vertrouwde geluiden ik allemaal ken en dan kom ik uit bij de buitendeur die ik dicht hoort vallen gevolgd door de tussendeur en het gerinkel van het metalen sleutelbordje omdat er een sleutel opgehangen wordt. Dat betekent: Marian is thuis. Ook de adem van je partner of je kind is zo'n vertrouwd geluid. Als ik aan het fietsen ben en ik hoor het geluid van een haast ketting die over het voorblad door de derailleur naar het achterblad zoemt, weet ik: goed gesmeerde ketting, die brengt me vooruitgang en snelheid.

Wegebben

Bij Saul betekende het geluid veel meer voor hem dan dat, het bracht hem troost en inspiratie. Iemand zei in de voorbereiding: bij muziek voel ik de eenzaamheid wegebben, heerlijk om op te dansen. Dat kan muziek met je doen! En of het muziek is of een ander geluid, ga eens voor jezelf na, als je een geluid vaker hoort: wat betekent dit geluid voor me, is dit een geluid dat ik kan verwelkomen, waaraan ik troost kan hebben, geborgenheid of inspiratie kan vinden, vertrouwen kan ontlenen, kan ik het maken tot een vertrouwd geluid?

En daartoe wil ik je uitnodigen: maak een wereld van de geluiden die je tegenkomt, ze zijn het waard om gekend te worden.

Dat wens ik ons toe, moge het zo zijn.

Nodiging

Vandaag doen we opnieuw wat Jezus van Nazareth ons voordeed: we delen brood en wijn als symbool van ons leven.

We delen het met elkaar, als zichtbare handreiking naar elkaar, zoals we elkaar vasthouden in het leven.

Iedereen is daarvoor uitgenodigd, iedereen die zich geroepen voelt tot wat we hier met elkaar delen. Wie je ook bent, waar je ook vandaan komt, wat je overtuiging ook is, je bent welkom. Komt dan, want alles is gereed.

Zegen

De Eeuwige is vóór je om u de juiste weg te wijzen.

Hij is achter je om je de armen te sluiten en om je te beschermen tegen gevaar.

Hij is onder je om je op te vangen wanneer je dreigt te vallen.

Hij is in je om je te troosten als je verdriet hebt.

Hij omgeeft je als een beschermende muur, wanneer anderen over je heen vallen.

Hij is boven je om je te zegenen.

Zo zegene je de Eeuwige, vandaag en alle dagen van je leven.

